

<https://doi.org/10.36818/2071-4653-2025-4-9>

УДК 339.92:336(6)

JEL F15, F36, O55

Ю. В. Тарасенко

здобувачка третього рівня вищої освіти «доктор філософії»
Західноукраїнського національного університету, м. Тернопіль
e-mail: yuliia.tarasenko29@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-1913-4754>

Б. В. Угрин

здобувач третього рівня вищої освіти «доктор філософії»
Західноукраїнського національного університету, м. Тернопіль
e-mail: 7strahova@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-3413-2956>

ФІНАНСОВІ ДЕТЕРМІНАНТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В КРАЇНАХ АФРИКИ

Обґрунтовано важливість процесів регіональної економічної інтеграції в розвитку світової економіки, визначено їхні основні детермінанти. Запропоновано авторське розуміння фінансових детермінант регіональної економічної інтеграції. Підтверджено особливості процесів інтеграції в Африці та аргументовано, що викликом є неоднорідність регіону за рівнем економічного розвитку країн, людського розвитку, доступом до фінансових ресурсів. Обґрунтовано роль Африканської континентальної зони вільної торгівлі в поглибленні інтеграційних процесів. Виявлено асиметрії між африканськими країнами щодо ступеня участі в регіональній торгівлі, уразливості фінансової та банківської систем цих країн. Визначено роль інфраструктурної складової фінансових детермінант для регіональної інтеграції. Проаналізовано роль інвестицій у створенні сприятливого середовища для регіональної інтеграції та оцінено їхню динаміку. Розкрито переваги спільної платіжної та розрахункової системи в регіоні. Акцентовано на ефективності управління боргом в африканських країнах. Аргументовано, що трансформації регіональної економічної інтеграції в Африці можна пришвидшити через формування спільного фінансового простору, розвиток фінансових ринків і спільних платіжних систем. Визначено перспективні напрями регіональної інтеграції, зважаючи на фінансові детермінанти.

Ключові слова: регіональна економічна інтеграція, Африка, африканські країни, фінансові детермінанти, фінансова інтеграція, фінансові ринки, фінансова конвергенція, економічний розвиток, нестабільність.

Tarasenko Yu. V., Uhryn B. V. FINANCIAL DETERMINANTS OF REGIONAL ECONOMIC INTEGRATION IN AFRICAN COUNTRIES

The article emphasizes the importance of regional economic integration for the development of the global economy. It reveals that these processes occur under the influence of several factors. The main determinants of regional economic integration are systematized as follows: institutional, spatial, economic, trade-related, infrastructural, and security-related. The authors argue that these determinants cannot exist without a financial component. They suggest financial determinants to be interpreted as a set of conditions and instruments reflecting a country's capacity for economic (financial) integration, the creation of a common economic space, the overcoming of development asymmetries, the coordination of financial policies, the integration of capital markets, the reduction of financial risks, and the attraction of financial resources. The specific features of regional economic integration in Africa are outlined, and the fact that trade liberalization alone is insufficient for its effectiveness is confirmed. The level of non-tariff barriers within integration groupings in the region is analyzed. The role and mission of the African Continental Free Trade Area in deepening integration processes are substantiated. Asymmetries among African countries in terms of their degree of participation in intra-group and continental trade are revealed. The vulnerability of the financial and banking systems of African countries is confirmed. The role of investment in fostering a favorable environment for regional integration is analyzed. The dynamics of foreign direct investment in African economies countries are assessed. The role of regional integration in the formation of a shared investment space is confirmed. The advantages of the Pan-African Payment and Settlement System for the expansion of integration processes are highlighted. Attention is drawn to the asymmetric levels of inflation across African countries. Special attention is paid to the effectiveness of debt management in African countries. An accelerated increase in the total volume of external debt in African countries is identified. The article argues that the landscape of regional economic integration in Africa is undergoing a process of transformation, which can be accelerated by forming a common financial area and developing financial markets and joint payment systems. Promising directions for regional integration in African countries are identified, considering financial determinants.

Keywords: regional economic integration, Africa, African countries, financial determinants, financial integration, financial markets, financial convergence, economic development, instability.

Формулювання проблеми. Глобальна / регіональна економічна інтеграція є одним з важливих елементів сучасної світової економіки, адже об'єктивно створює умови та можливості для реалізації економічного потенціалу країн. Наприклад, завдяки процесам лібералізації торгівлі та руху капіталу багато з них отримали доступ до фінансових, зокрема й інвестиційних ресурсів, розширили залучення до глобальних ланцюгів доданої вартості. Однак слід визнати, що світ є настільки асиметричним, що подолати соціально-економічні відмінності та поляризацію країн лише завдяки процесам інтеграції в короткостроковій перспективі складно. Хоча інтеграція сприяє економічному зростанню та технологічному розвитку, її можливості в розв'язанні проблем економічної та фінансової нерівності залишаються суперечливими. Але саме глобальна нерівність стала поштовхом до активної регіональної інтеграції у ХХ ст. та продовжує залишатися одним з векторів реалізації власного потенціалу для багатьох країн Африки. Регіональна інтеграція на африканському континенті має свої особливості, адже за значного ресурсного потенціалу країни орієнтовані на зовнішню допомогу, включно з фінансовою. Натомість консолідація країн у межах регіональних інтеграційних утворень створює передумови для формування масштабніших і конкурентоспроможних ринків, сприяє зниженню торговельних і транзакційних бар'єрів, а також полегшує інтеграцію африканських економік у глобальні виробничі та фінансові ланцюги.

Аналіз останніх досліджень. Проблематика регіональної економічної інтеграції залишається актуальною для наукових пошуків, хоча активна фаза цих процесів припадала на кінець ХХ ст. Саме тоді були закладені основи теорії регіоналізації. Сьогодні зростає інтерес до фінансових детермінант регіональної економічної та фінансової інтеграції. У деяких працях, досліджуючи детермінанти міжнародної фінансової інтеграції, автори використовують «показники фінансової лібералізації, рівня економічного розвитку, освіти, індексу ризику країни, фінансового розвитку та податкової політики» [1]. У наукових працях оцінюються і зворотні процеси – як регіональна економічна інтеграція впливає на економіку країн, зокрема й на макроекономічні показники, як стимулює економічне зростання [2-3]. Вплив різних видів інтеграції на потоки прямих іноземних інвестицій досліджували шведські вчені М. Blomstrom та А. Kokko [4]. D. W. te Velde та D. Bezemer [5] емпірично визначали вплив регіональних торговельних угод на прями іноземні інвестиції.

Проте варто враховувати, що в різних регіонах ці процеси мають свої особливості. У науковій літературі проблематика регіональної економічної інтеграції в країнах Африки висвітлюється крізь призму торговельної лібералізації [6], інституційної взаємодії та макроекономічної конвергенції, водночас дедалі більшої уваги набуває фінансовий вимір

інтеграційних процесів. Тому актуальним є подальше поглиблення досліджень, спрямованих на виявлення фінансових чинників регіональної економічної інтеграції в країнах Африки, зважаючи на структурні особливості фінансових систем, інституційної та макроекономічної конвергенції.

Метою статті є виявлення фінансових детермінант регіональної економічної інтеграції в країнах Африки та обґрунтування їхньої ролі в забезпеченні ефективності інтеграційних процесів.

Основні результати дослідження. У більшості досліджень умов і результатів регіональних інтеграційних процесів дослідниками фокус робиться на інституційних передумовах, торговельних чинниках, макроекономічних ефектах, але, як показує практика, фінансові детермінанти розширюють можливості взаємодії країн, спільного використання економічного потенціалу та отримання вигоди від співпраці. У науковій літературі немає єдиної класифікації детермінант регіональної економічної інтеграції. Окрім того, часто замість детермінант використовують терміни «чинники», «умови», «фактори», які визначають ефекти регіональної економічної інтеграції [7]. З позицій економічних детермінант дослідники розглядають ефективність угод про вільну торгівлю, однак на основі емпіричного аналізу вони доходять висновку, що ефекти власних УВТ переважають ефекти перехресних УВТ як джерела взаємозалежності [8].

Ми пропонуємо такі види детермінант регіональної економічної інтеграції: інституційні (регуляторне середовище та управління); просторові детермінанти (для процесів інтеграції важливим є вихід країн до моря, спільні кордони з країнами-партнерами і т. ін.); економічні (відображають тенденції та стан економічного розвитку країн); торговельні; інфраструктурні; безпекові. Водночас результативність інтеграційних процесів дедалі меншою мірою визначається виключно торговельними передумовами (а для інтеграційних об'єднань це є базою для конвергенції) та чимраз більше залежить від сукупності фінансових детермінант, що формують практичні можливості економічної взаємодії між країнами. Ступінь розвитку фінансових ринків, доступність кредитних ресурсів, інтенсивність руху капіталу, стан платіжної та валютної інфраструктури, рівень фінансової стабільності безпосередньо впливають на здатність учасників інтеграційних об'єднань реалізовувати потенційні вигоди регіональної кооперації, а також формують систему фінансових детермінант.

Зважаючи на взаємозалежність основних складових глобального економічного розвитку, під час розгляду фінансових детермінант пропонуємо не обмежуватися лише фінансовими показниками, а визначати їх як сукупність умов та інструментів, що відображають здатність країни до економічної (фінансової) інтеграції, створення спільного економічного простору та подолання асиметрій розвитку, координацію фінансових політик та

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

інтеграцію ринків капіталу, зменшення фінансових ризиків і залучення фінансових ресурсів. Фінансові детермінанти регіональної економічної інтеграції охоплюють інституційні детермінанти (рівень гармонізації законодавства, стабільність регуляторного середовища, ефективність механізмів фінансового контролю) та детермінанти макроекономічного характеру, які відображають економічну стабільність як основу для інтеграції: рівень фінансової стабільності, показники боргової стійкості, рівень інфляції, структура податкових надходжень до бюджету, стабільність валютних курсів тощо. Серед детермінант виокремимо індикатори фінансової конвергенції, які характеризують умови для поглиблення інтеграції:

розвиток ринкової інфраструктури, концентрація фінансових установ, наявність спільної валюти, функціонування єдиної для країн-членів платіжної системи, використання регіональних цифрових платформ, доступність фінансової інформації, прозоре ціноутворення.

Регіональна економічна інтеграція в Африці має свої особливості, незважаючи на її потенціал до подолання соціально-економічних асиметрій між країнами та фрагментарності. Для регіону передусім характерна помірна регіональна інтеграція порівняно з іншими регіонами світу (рис. 1), що підтверджує різний ступінь інституційної інтегрованості. Водночас для цих країн характерними є великі за охопленням інтеграційні об'єднання.

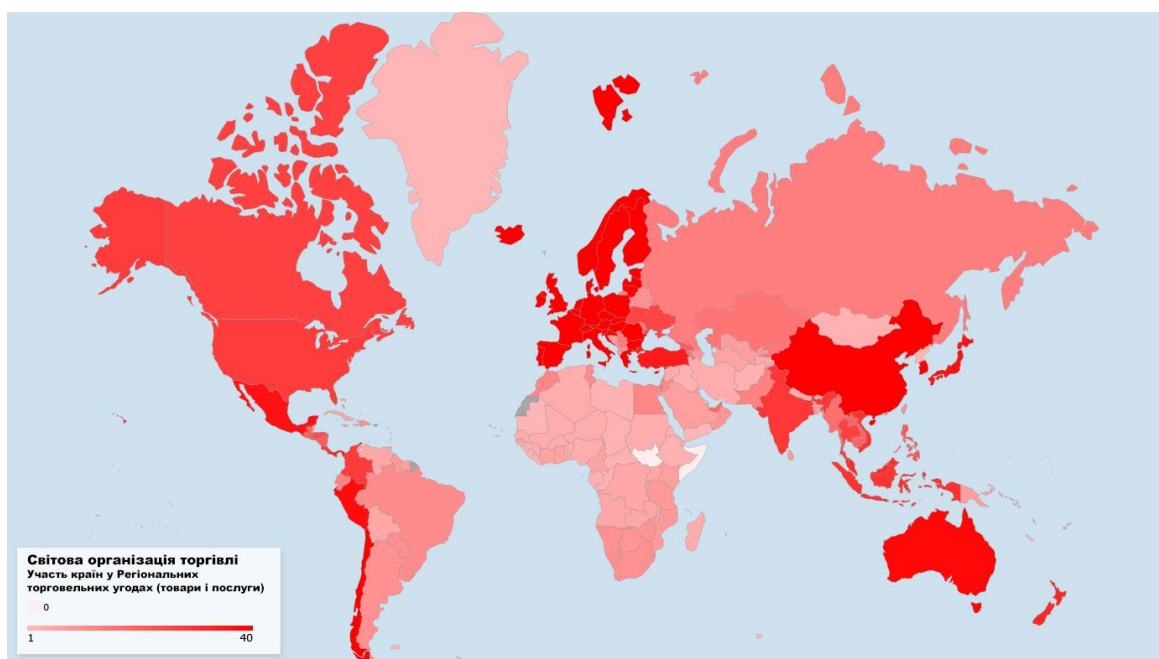

Рис. 1. Участь країн у регіональних торговельних угодах (товари та послуги)

Джерело: розроблено авторами на основі [9].

Значення фінансових детермінант зростає як з посиленням глобальної економічної та фінансової нестабільності, так і з формуванням особливого простору фінансової стабільності між країнами Африки. Країни можуть мати добре налагоджену торговельну співпрацю, спрощені умови переміщення товарів і безмитну торгівлю, але відмінності в платіжних системах, відсутність фінансової та валютної конвергенції не забезпечують довгострокових ефектів від лібералізації торгівлі. Як правило, це залежить від ступеня розвитку фінансових ринків, його лібералізації, умов залучення іноземного капіталу, стабільності платіжної системи в країні та умов валютного регулювання, доступу до кредитних ресурсів тощо. Ці детермінанти є

важливими для всіх інтеграційних утворень і не залежать від регіональної ознаки.

Країни Африки достатньо інтегровані в глобальний простір, тому залежні від світових фінансових криз і викликів. Як демонструє динаміка світового індексу невизначеності (World Uncertainty Index – WUI), вони реагують на кризи гостріше, а амплітуда невизначеності є більшою (рис. 2). Водночас ці країни є досить неоднорідними за рівнем економічного розвитку, людського розвитку й доступом до фінансових ресурсів. Недостатня інтегрованість саме у світові фінансові ринки, з одного боку, є захистом від масштабних наслідків світових фінансових криз і зміни кон'юнктури ринків, з другого, – поштовхом до формування внутрішньоконтинентальних інтеграційних об'єднань.

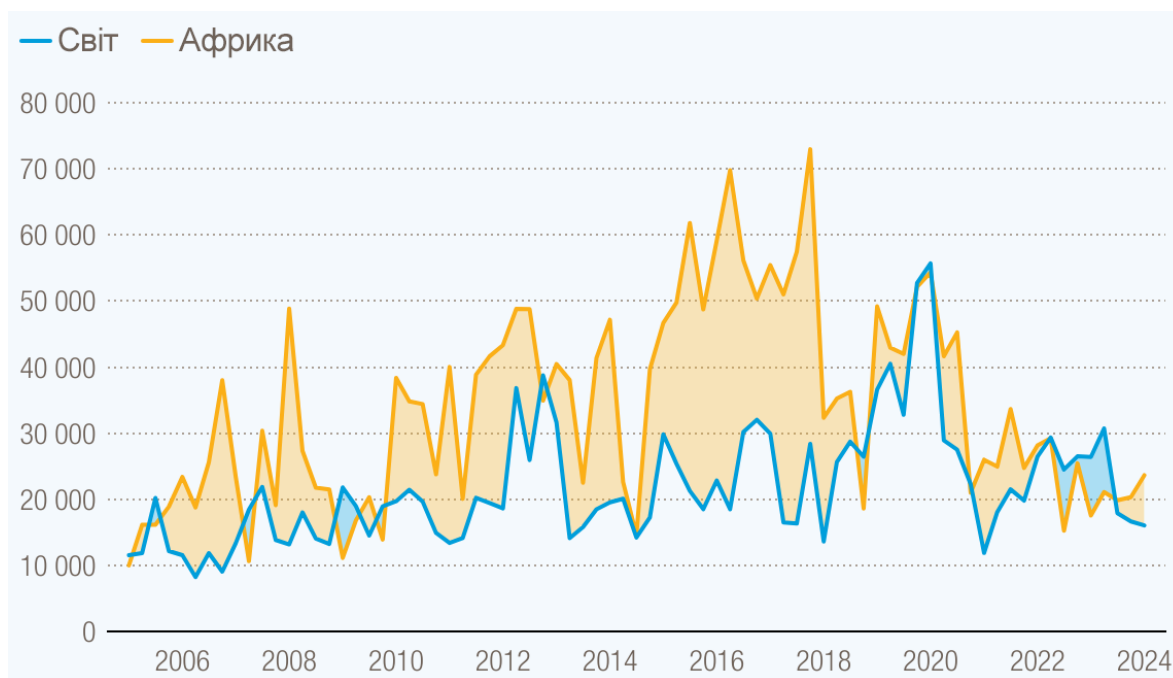

Рис. 2. Динаміка світового індексу невизначеності у світі та для країн Африки

Джерело: розроблено авторами на основі [10].

Інтеграційні процеси в Африці характеризуються наявністю значної кількості інтеграційних утворень, перехресним членством країн, тобто участь у них не завжди означає отримання вигоди для країни. Хоча в більшості випадків саме у сфері торгівлі спостерігаються значні поступки та найбільший ефект, але торгівля між інтеграційними об'єднаннями є слабшою через високі нетарифні бар'єри (рис. 3).

Важливий внесок у розширення континентальної інтеграції має Африканська континентальна зона вільної торгівлі (AfCFTA), яка стала результатом поетапного та інституційно виваженого процесу регіональної економічної інтеграції. З моменту створення перед нею було поставлені амбітні цілі щодо розвитку торгівлі на континенті, зростання зайнятості, сприяння інклюзивній торгівлі та добробуту населення (її потенціал – вивести приблизно 30 млн осіб зі стану крайньої бідності). Перший крок до її створення було зроблено в січні 2012 р. в Аддис-Абебі на 18-й сесії Асамблеї глав держав і урядів Африканського Союзу, коли було ухвалено рішення про прискорення створення AfCFTA для стимулювання внутрішньоафриканської торгівлі та поглиблення економічної інтеграції. У березні 2018 р. 44 держави-члени Африканського Союзу підписали Угоду про створення Африканської континентальної зони вільної торгівлі (AfCFTA) [11], яка на січень 2025 р. отримала майже повну континентальну підтримку – її підписали 54 держави-члени Африканського Союзу, 48 з них завершили

процедури ратифікації та взяли на себе зобов'язання щодо її імплементації.

AfCFTA має значний потенціал на довгострокову перспективу, проте все ще відчуває проблеми гармонізації національного законодавства, обмежені адміністративні можливості країн для спільної фінансової та валютної політик. Африканська континентальна зона вільної торгівлі (AfCFTA) часто нашоухується на критику, адже, охоплюючи велику кількість країн, вона має певні труднощі в реалізації своєї місії. Країни з різними рівнями економічного розвитку та інтеграції не завжди є конкурентоспроможними та не отримують однакові вигоди від лібералізації торгівлі. Ця проблема є актуальною і для регіональних інтеграційних об'єднань на континенті. Країни Африки мають різну залежність від імпорту, причому суттєвою є різниця в частці внутрішньої торгівлі як за імпортом, так і експортом. Наприклад, у 1995 р. частка внутрішньої торгівлі (експорт) становить 12,5%, серед країн Африки найбільшою її частка була для Східної Африки – 12,18% (у межах континенту – 35,36%), для країн Центральної і Південної Африки частка внутрішньо групової торгівлі (експорт) була незначною, проте з іншими країнами Африки суттєвою – відповідно 74,61% і 63,19% (табл. 1). У 2024 р. для більшості регіонів Африки зросла частка внутрішньогрупової торгівлі, проте навіть у межах груп підрегіонів присутня різка асиметрія між країнами. У цьому контексті актуальним є питання

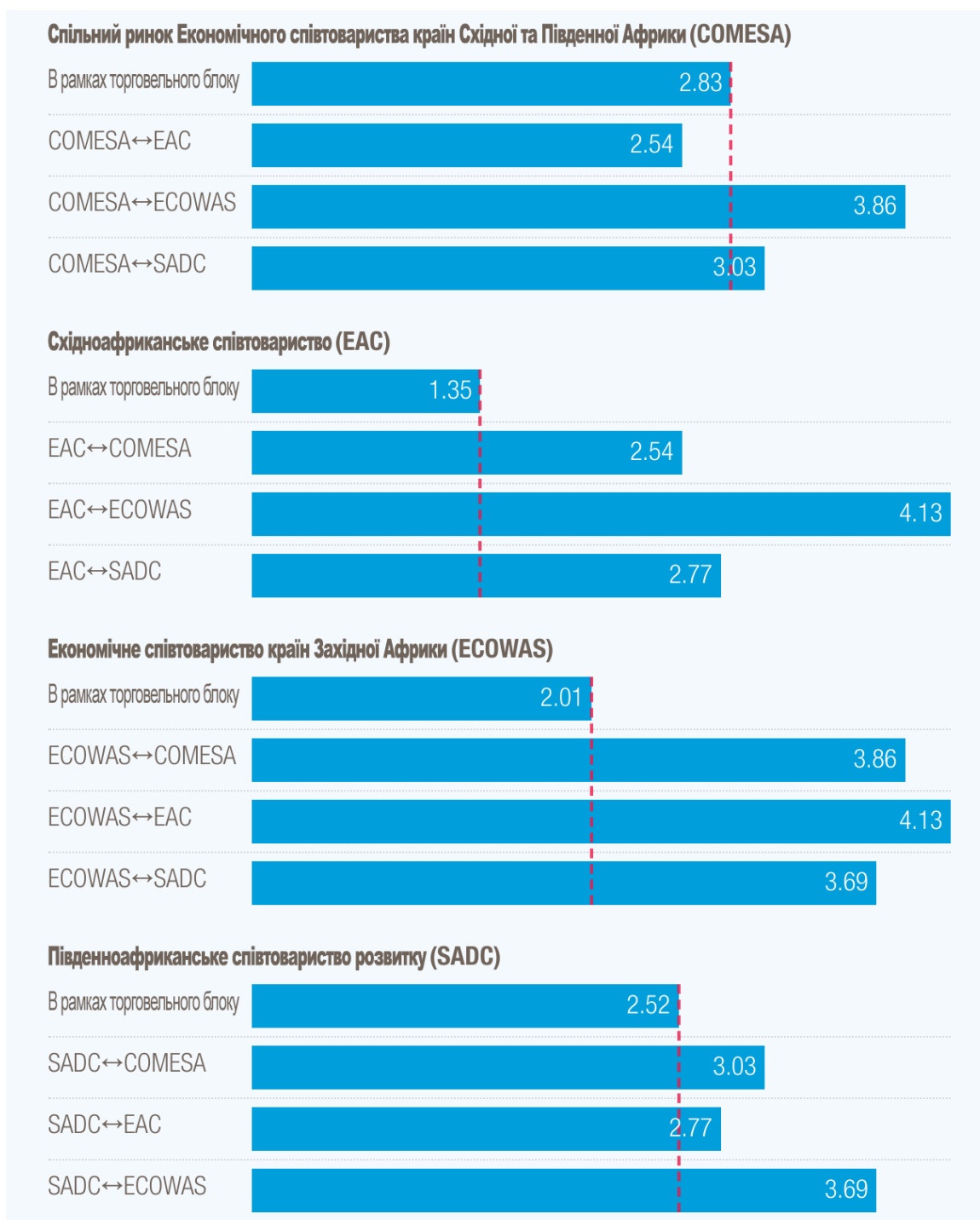

Рис. 3. Середні нетарифні торговельні витрати всередині та між регіональними економічними співтовариствами в Африці, 2016-2021 рр.

Джерело: розроблено авторами на основі [10].

Таблиця 1

Частка внутрішньогрупової торгівлі товарами (експорт / імпорт) в країнах Африки

Регіони Африки	Експорт, %				Імпорт, %			
	1995 р.	2000 р.	2010 р.	2024 р.	1995 р.	2000 р.	2010 р.	2024 р.
Африка	12,15	9,53	14,49	16,84	10,93	13,52	14,67	13,57
Північна Африка	4,64	2,51	3,9	4,89	3,7	2,73	4,04	3,7
Африка на південь від Сахари	14,49	12,77	18,61	20,13	14,18	18,92	19,85	17,54
Східна Африка	12,18	12,95	14,56	18,08	6,97	9,62	7,65	9,02
Центральна Африка	1,33	0,86	2,48	2,25	3,12	2,34	6,17	3,64
Південна Африка	7,47	2,85	14,97	12,83	10,8	13,7	13,99	13,48
Західна Африка	9,3	9,24	7,71	10,63	9,81	13,27	10,12	10,78

Джерело: розроблено авторами на основі [12].

фіскальної достатності, адже лібералізація торгівлі передбачає скасування митних тарифів. З огляду на важливість для регіону як торгівлі в межах груп країн, так і в межах регіону, це може суттєво вплинути також і на надходження до бюджету, і на видатки з нього, і на фінансування соціальних програм.

Фінансові та банківські системи африканських країн залишаються вразливими як для зовнішніх, так і

внутрішніх викликів. Ці системи є досить фрагментованими, що ускладнює фінансову конвергенцію. Наприклад, результати оцінювання частки проблемних кредитів у загальному обсязі банківських кредитів демонструють значні відмінності вразливості банківського сектору в країнах Африки, що підвищує потенційні ризики фінансової нестабільності (рис. 4).

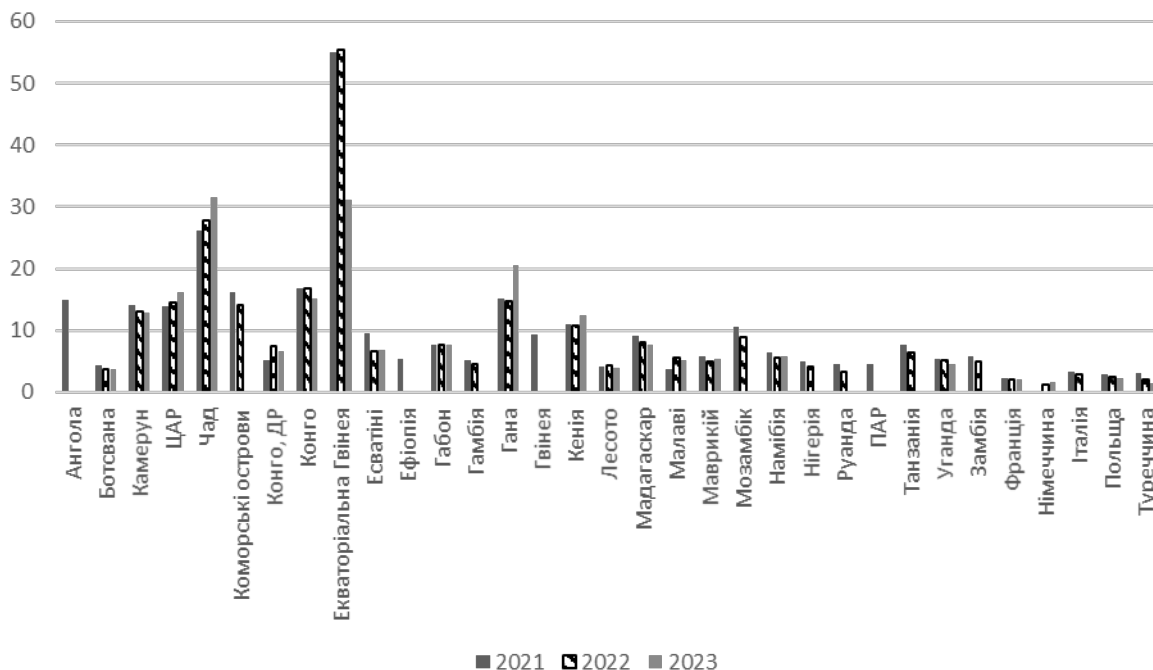

Рис. 4. Частка проблемних кредитів у загальному обсязі валових кредитів, %

Джерело: розроблено авторами на основі [13].

Ще одним викликом залишається обмежена інфраструктурна спроможність країн, що пояснюється недостатнім розвитком транспортної та логістичної інфраструктури. Результати оцінювання логістичних систем на основі Logistics Performance Index (LPI, шкала оцінювання 1-5) демонструють значне відставання країн Африки від розвинених країн та асиметрію в межах регіону. Інфраструктурна складова фінансових детермінант залишається вкрай важливою для регіональної інтеграції. Результати аналізу (рис. 5) свідчать про наявність неоднорідного зв'язку між індексом ефективності логістики та якістю державного управління (від'ємне значення означає, що країна знаходиться на рівні, нижчому за середній світовий рівень ефективності управління) у досліджуваних країнах. Водночас виявлені структурні відхилення підтверджують, що розвиток логістичної інфраструктури може відбуватися під дією різних факторів, вона є високою в країнах, які інституційно стабільні або відіграють роль регіональних логістичних центрів.

Через обмежені внутрішні ресурси країни Африки потребують залучення інвестиційного капіталу, тому тут простежується подвійна залежність: інвестиції надходять туди, де створені сприятливе інституційне середовище та розвинена інфраструктура, але регіональна інтеграція відкриває можливості для залучення іноземних інвестицій. Тому інвестиції є однією з детермінант регіональної інтеграції на африканському континенті. З початку 2000 рр. економіки африканських країн стають привабливими для інвесторів (рис. 6) з огляду на позитивну динаміку розвитку ринків, високу дохідність, але структурна вразливість економік більшості з них не дає змоги ефективно використовувати ці ресурси, особливо в періоди глобальних шоків і криз. Отже, регіональна інтеграція формує спільний інвестиційний простір з узгодженими стандартами, зниженими торговельними обмеженнями, спрощеними формальностями та логістичними системами. Наприклад, завдяки приєднанню країн до AfCFTA, за попереднім оцінками Світового банку, реальний дохід може

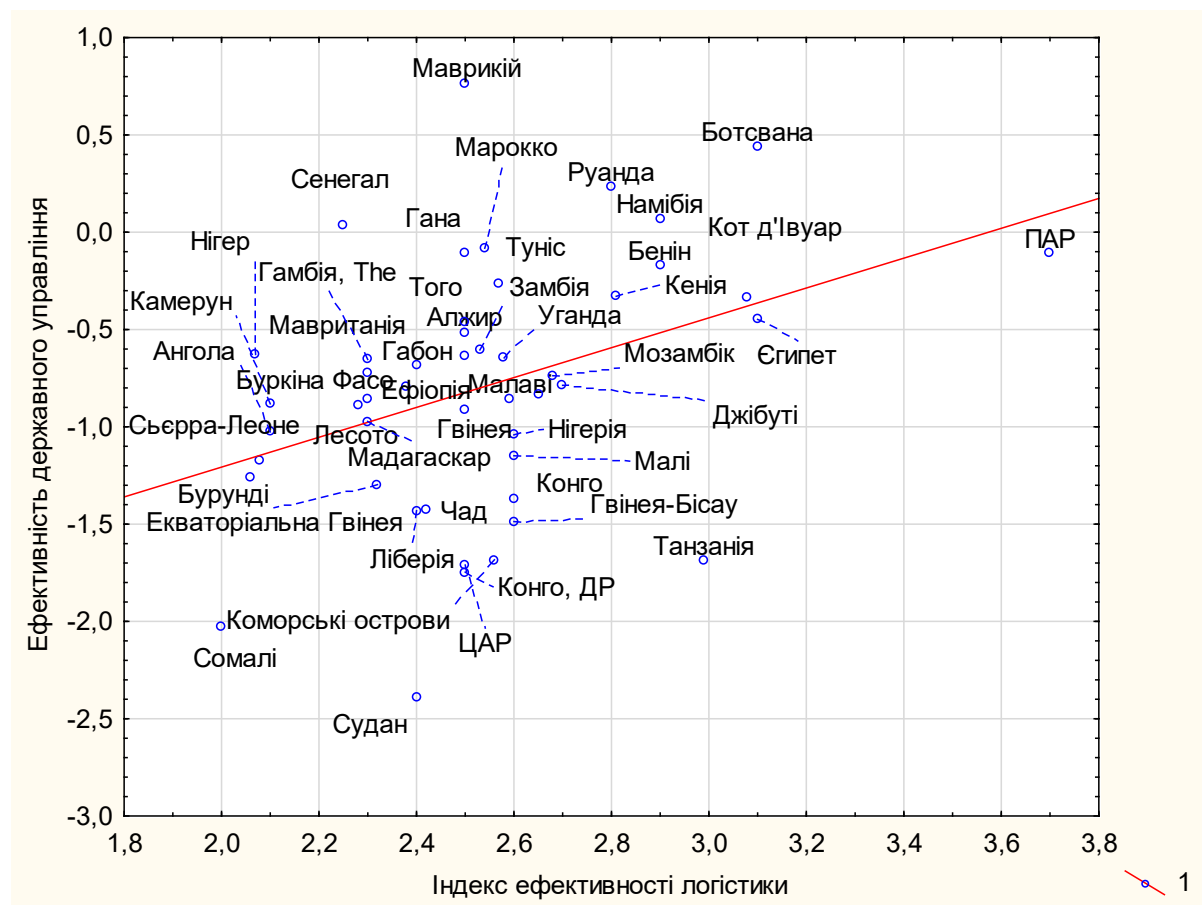

Рис. 5. Позичування країн Африки за індексом ефективності логістики та ефективністю державного управління

Джерело: розроблено авторами на основі [13].

зрости на 7% [14], зростання зайнятості сприятиме скороченню бідності, а країни зобов'язалися поетапно скасувати мита на 90% тарифних позицій [15]. Вигоди від поглиблення регіональної інтеграції повинні

отримувати всі країни, адже залучення прямих іноземних інвестицій в регіон демонструє позитивну динаміку. На практиці вона є асиметричною (рис. 6).

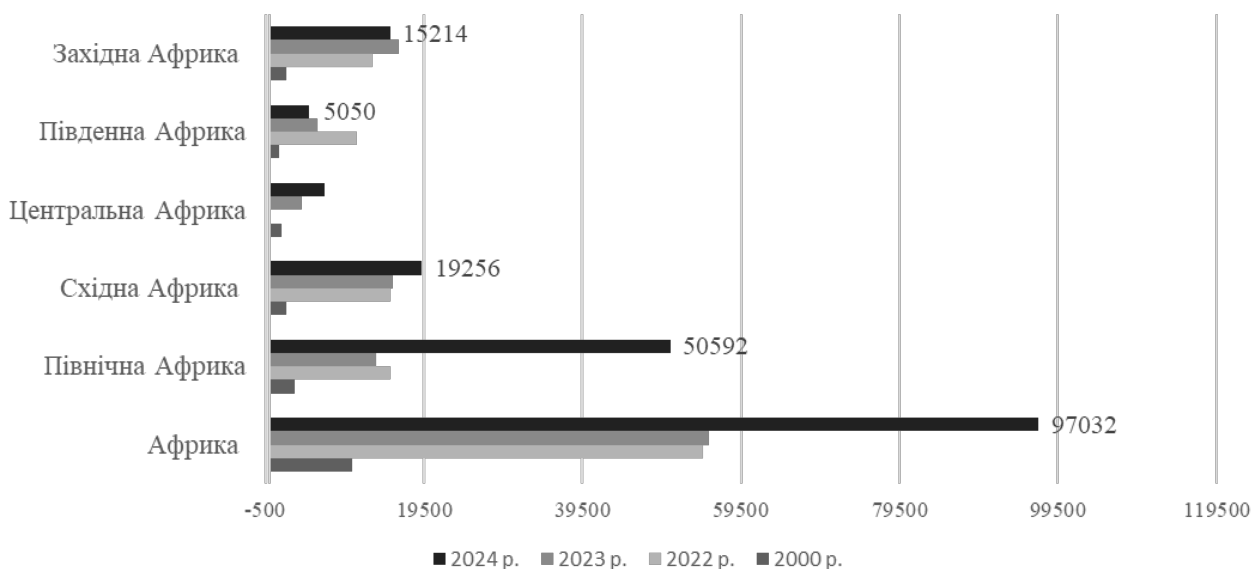

Рис. 6. Динаміка прямих іноземних інвестицій в Африку за регіонами, млн дол. США

Джерело: розроблено авторами на основі [12].

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Зважаючи на регіональну структуру африканських економік, спрощення умов не лише торгівлі, а й розроблення спільних платіжних систем стимулює розвиток внутрішньорегіональної торгівлі. У межах розширення інтеграційних процесів після створення Африканської континентальної зони вільної торгівлі (AfCFTA) у 2022 р. розпочала свою діяльність PAPSS (Pan-African Payment and Settlement System/Панафриканська платіжна та розрахункова система), яка «підтримує три основні процеси: миттєві платежі, попереднє фінансування та чисті розрахунки» [16], тобто сприяє структурній трансформації фінансової архітектури Африки. Утім, разом з перевагами впровадження PAPSS є нерівномірним і має регуляторні проблеми. Важливим викликом (і не тільки для платіжних систем, а й для фінансової та монетарної стабільності) залишається асиметричний рівень інфляції в багатьох країнах: є країни, які зменшили рівень інфляції до пандемічного значення, а також залишаються країни з високими темпами інфляції. Фахівці Світового банку прогнозували рівень інфляції в Африці на південь від Сахари у «5,1% у 2024 році та 5% у 2025-2026 роках. Нижча інфляція в країнах Африки на південь від Сахари може бути зумовлена нормалізацією глобальних ланцюгів постачання, стійким зниженням цін на сировинні товари, а також впливом жорсткішої

монетарної політики та фінансової консолідації в країнах регіону» [17-18].

Не менш важливим є формування інституційного базису регіональної економічної інтеграції, створення регіональних фінансових інституцій, формування фондів розвитку, стимулювання розвитку банківського сектору. Наприклад, позиціонування країн Африки за рівнем ВВП на одну особу та показником загального обсягу зовнішнього боргу країни (рис. 7) демонструє не лише кількісні відмінності макроекономічних параметрів, але й вказує на якісні відмінності інституційного та фінансово-ринкового середовища, які визначають ефективність управління боргом, здатність країни погасити свої зобов'язання, спрямувати ресурси на розвиток і зростання, а не на погашення попередніх боргів і споживання. Управління боргом є в пріоритеті багатьох країн Африки, окремі з них за останні роки провели реструктуризацію боргу, щоб уникнути дефолту. Однак вони залишаються вразливими до зовнішніх шоків і фінансових криз. Як зазначається у звіті [19], є «складність та перешкоди, з якими вони стикаються на міжнародній арені під час вирішення проблем суверенного боргу в Африці. Поточні переговори підкреслюють складний характер роботи із суверенним боргом та постійні зусилля щодо пошуку життєздатних рішень».

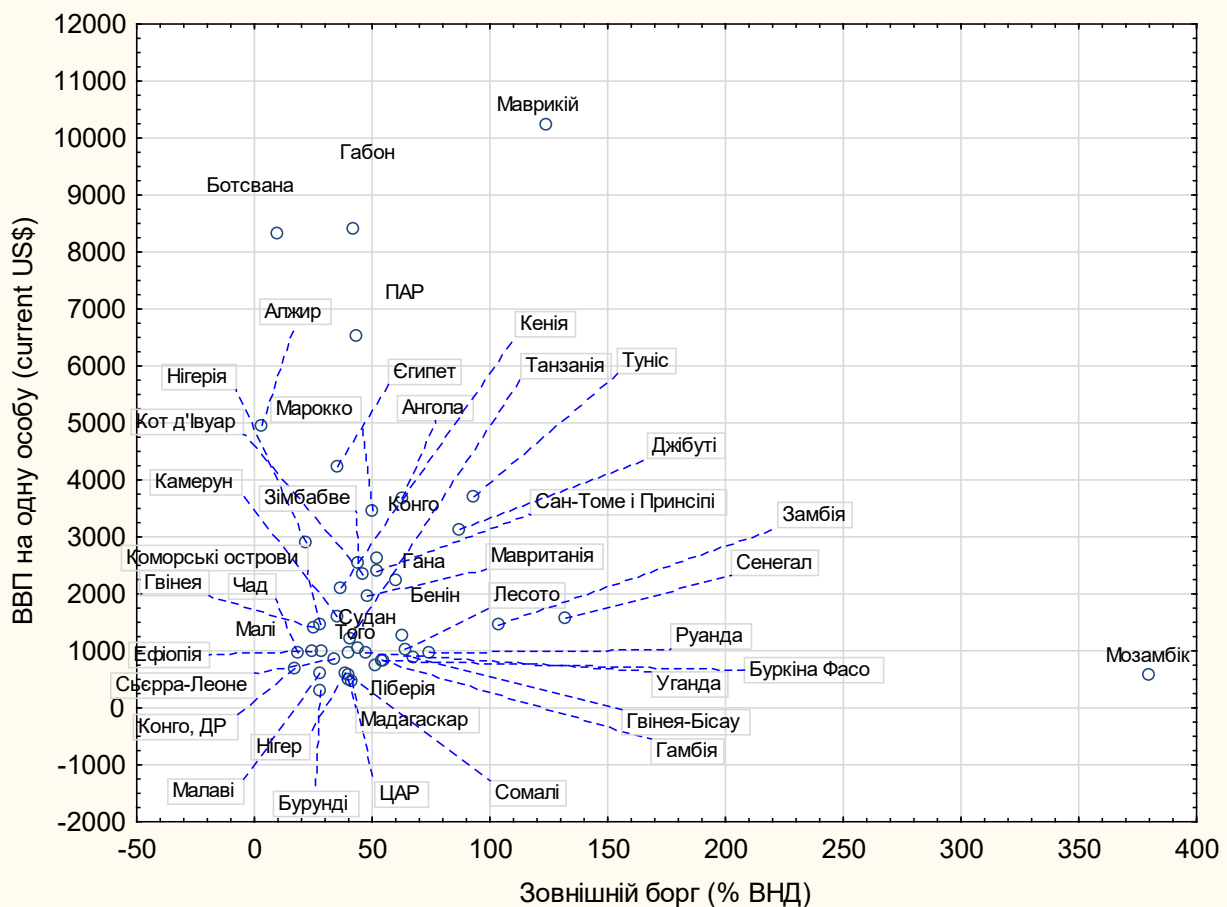

Рис. 7. Позиціонування країн Африки за обсягом зовнішнього боргу та ВВП на одну особу

Джерело: розроблено авторами на основі [13].

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

За період 2009-2024 рр. спостерігаємо прискорене зростання загального обсягу зовнішнього боргу африканських країн (рис. 8). Найбільш інтенсивно воно відбувалося після 2015 р., що пов'язано зі сповільненням темпів економічного зростання, падінням цін на сировинних ринках, від яких залежать країни Африки, впровадженням інфраструктурних проєктів, які потребували інвестицій. Пандемія COVID-19 зробила свій внесок у зростання боргу. У 2023-2024 рр. темпи зростання сповільнюються, хоча загальний борговий рівень залишається історично високим. Зростання частки

приватного боргу також є загрозою для фінансової стабільності країн, особливо тих, які не мають стабільних інституцій та інфраструктури. Як свідчать результати дослідження [20], у країнах регіону «обслуговування боргу спожило 16,7% африканських державних надходжень у 2023 р., 14,8% африканських експортних надходжень спрямовано на обслуговування боргу у 2023 р. порівняно із 4,5% у 2011 р., ... у 2023 р. уперше на південь від Сахари країни витрачали більше на виплату боргових відсотків, ніж на освіту».

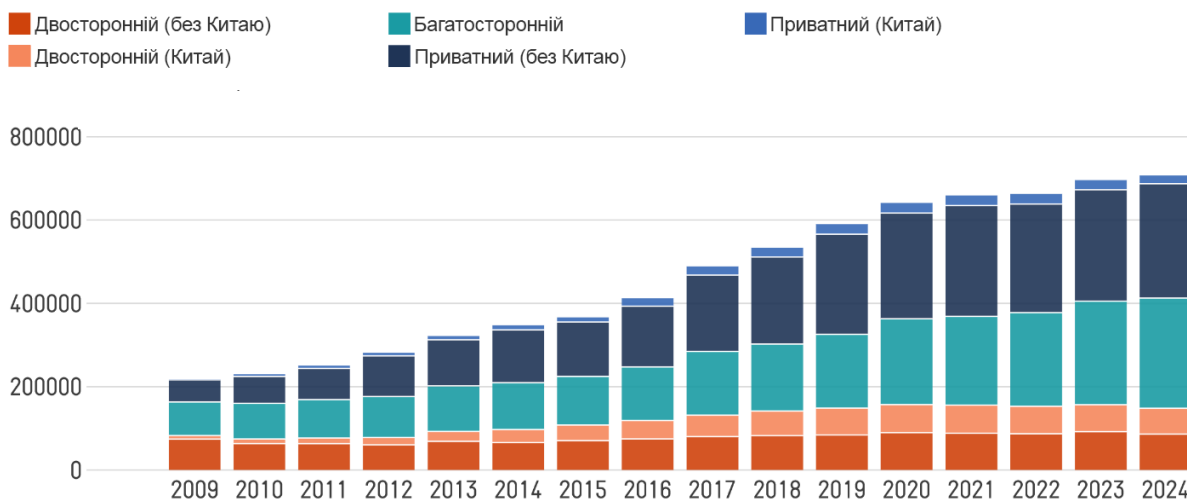

Рис. 8. Динаміка та структура зовнішнього боргу африканських країн у 2009-2024 рр., млн дол. США (у поточних цінах)

Джерело: розроблено авторами на основі [21].

Слід зазначити, що ландшафт регіональної економічної інтеграції в Африці перебуває в стані глибокої трансформації, яка зумовлена одночасним впливом глобальної нестабільності, інтеграційних процесів, формуванням фінансових ринків і внутрішніх структурних змін. На прикладі регіональної інтеграції в Африці помітно, що країни не можуть зосереджуватися лише на питаннях лібералізації торгівлі, а повинні охоплювати ще й інші питання, зокрема формування спільного фінансового простору та фінансових ринків, спільних платіжних систем.

Висновки. Регіональна інтеграція в Африці має асиметричний і фрагментований характер, особливо це помітно, коли аналізуються фінансові детермінанти. Безперечно, світовий досвід працює на користь аргументу, що лібералізація торгівлі в межах інтеграційних об'єднань створює передумови для економічного зростання через зняття тарифних і нетарифних обмежень, розроблення спільної торговельної політики та стандарти. Але щодо африканських країн варто акцентувати на спільній політиці управління ризиками на континенті, де зберігаються зони високої фінансової вразливості та економічної нестабільності, обмеженого доступу до фінансових ресурсів. Регіональна інтеграція в африканських країнах має супроводжуватися

фінансовою інклюзією та масштабуванням регіональних платіжних систем, формуванням спільних фінансових інституцій, розширенням доступу населення до фінансових послуг, розвитком регіональних ринків капіталу, зменшенням боргового навантаження, впровадженням цифрової сумісності, інституціоналізацією інфляційної конвергенції та поглибленням валютної сумісності тощо. Отже, надалі в країнах Африки фінансові детермінанти визначатимуть розвиток інтеграції та її сценарії.

Список використаних джерел

1. Vo X. V., Kevin J. D. The determinants of international financial integration. *Global Finance Journal*. 2007. Vol. 18(2). Pp. 228-250. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.gfj.2006.04.007>
2. Vamvakidis A. Regional Integration and Economic Growth. *World Bank Economic Review*. 1998. Vol. 12(2). Pp. 251-270. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/807491468322463751/pdf/772670JRN0WB0Box0377301B00PUBLIC0.pdf>
3. Genna G. M., Yang Z., Abdollahian M. Regional integration and economic development: Optimal or messy networks? *Journal of Economic Integration*. 2024. Vol. 39(3). Pp. 557-589. DOI: <https://doi.org/10.11130/jei.2024029>

4. Blomstrom M., Kokko A. Regional Integration and Foreign Direct Investment. *NBER Working Paper*. 1997. No. w6019. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=226429
5. te Velde D. W., Bezemer D. *Regional integration and foreign direct investment in developing countries*: Research report. 2004. URL: <https://odi.org/en/publications/regional-integration-and-foreign-direct-investment-in-developing-countries>
6. Abdullahi H., Dantama Y. U. Analysis of the Impact of Economic Integration on Regional Trade in African Countries. *CBN Journal of Applied Statistics*. 2024. Vol. 15(2). Pp. 93-122. DOI: <https://doi.org/10.33429/Cjas.15224.4/5>
7. Choramo T., Abafita J., Gandica Y., Rocha L. *Economic Integration of Africa in the 21st Century: Complex Network and Panel Regression Analysis*. 2024. URL: <https://arxiv.org/abs/2410.21019>
8. Baier S. L., Bergstrand J. H., Mariutto R. Economic determinants of free trade agreements revisited: Distinguishing sources of interdependence. *Review of International Economics*. 2014. Vol. 22(1). Pp. 31-58. DOI: <https://doi.org/10.1111/roie.12095>
9. Regional trade agreements. *WTO*: Website. 2025. URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/region_e/region_e.htm
10. *Economic Development in Africa Report 2024*. UNCTAD, 2025. URL: <https://unctad.org/publication/economic-development-africa-report-2024>
11. About ACET. *ACET*: Website. 2025. URL: <https://acetforafrica.org/about-acet>
12. Statistics and data. *UNCTAD*: Website. 2025. URL: <https://unctad.org/statistics>
13. World Bank Open Data. *World Bank Group*: Website. 2025. URL: <https://data.worldbank.org>
14. Maliszewska M., Ruta M. *The African Continental Free Trade Area: Economic and Distributional Effects*. World Bank, 2020. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/1c04980c-dcd8-5bd9-9abc-a028630500db>
15. Cook N., Wong L. *African Continental Free Trade Area (AfCFTA): Overview and Issues for Congress*. 2023. URL: <https://www.congress.gov/crs-product/R47197>
16. Connecting Payments. Accelerating Africa's Trade. *PAPSS*: Website. 2025. URL: <https://papss.com>
17. Sangwa S., Murungu E., Ekosse E., Ssempe M., Ruhanya P. Regulatory Barriers to the Pan-African Payment and Settlement System (PAPSS) under AfCFTA: Multi-Country Analysis for Enhanced Intra-African Trade. *Current Research Bulletin*. 2025. Vol. 02(07). Pp. 107-119. DOI: <https://doi.org/10.55677/CRB/I07-06-CRB2025>
18. Tackling Inequality to Revitalize Growth and Reduce Poverty in Africa. *Africa's Pulse*. 2024. Vol. 29. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/africa-pulse/april-2024>
19. *State of Play of Debt Burden in Africa 2024. Debt Dynamics and Mounting Vulnerability*. 2024. URL: <https://www.afreximbank.com/reports/state-of-play-of-debt-burden-in-africa-2024-debt-dynamics-and-mounting-vulnerability>
20. Zucker-Marques M., D'orsi R., Ramburuth K., Njoroge P., Gallagher K. Diverting development: The G20 and external debt service burden in Africa. *IEJ Sovereign debt working paper series*. 2025. No 1. URL: <https://iej.org.za/g20-and-external-debt-service-burden-in-africa>
21. African Debt. *ONE Data*: Website. 2025. URL: <https://data.one.org/analysis/african-debt>

References

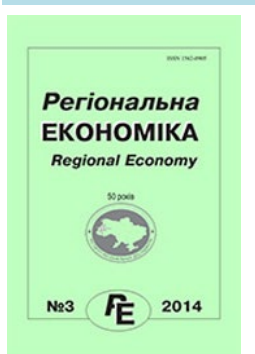
1. Vo, X. V., & Kevin, J. D. (2007). The determinants of international financial integration. *Global Finance Journal*, 18(2), 228-250. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.gfj.2006.04.007>
2. Vamvakidis, A. (1998). Regional Integration and Economic Growth. *World Bank Economic Review*, 12(2), 251-270. Retrieved from <https://documents1.worldbank.org/curated/en/807491468322463751/pdf/772670JRN0WB00Box0377301B00PUBLIC0.pdf>
3. Genna, G. M., Yang, Z., & Abdollahian, M. (2024). Regional integration and economic development: Optimal or messy networks? *Journal of Economic Integration*, 39(3), 557-589. DOI: <https://doi.org/10.11130/jei.2024029>
4. Blomstrom, M., & Kokko, A. (1997). Regional Integration and Foreign Direct Investment. *NBER Working Paper*, w6019. Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=226429
5. te Velde, D. W., & Bezemer, D. (2004). *Regional integration and foreign direct investment in developing countries*: Research report. Retrieved from <https://odi.org/en/publications/regional-integration-and-foreign-direct-investment-in-developing-countries>
6. Abdullahi, H., & Dantama, Y. U. (2024). Analysis of the Impact of Economic Integration on Regional Trade in African Countries. *CBN Journal of Applied Statistics*, 15(2), 93-122. DOI: <https://doi.org/10.33429/Cjas.15224.4/5>
7. Choramo, T., Abafita, J., Gandica, Y., & Rocha, L. (2024). *Economic Integration of Africa in the 21st Century: Complex Network and Panel Regression Analysis*. Retrieved from <https://arxiv.org/abs/2410.21019>
8. Baier, S. L., Bergstrand, J. H., & Mariutto, R. (2014). Economic determinants of free trade agreements revisited: Distinguishing sources of interdependence. *Review of International Economics*, 22(1), 31-58. DOI: <https://doi.org/10.1111/roie.12095>
9. Regional trade agreements (2025). *WTO*: Website. Retrieved from https://www.wto.org/english/tratop_e/region_e/region_e.htm
10. *Economic Development in Africa Report 2024 (2025)*. UNCTAD: Website. Retrieved from <https://unctad.org/publication/economic-development-africa-report-2024>
11. About ACET (2025). *ACET*: Website. Retrieved from <https://acetforafrica.org/about-acet>
12. Statistics and data (2025). *UNCTAD*: Website. Retrieved from <https://unctad.org/statistics>
13. World Bank Open Data (2025). *World Bank Group*: Website. Retrieved from <https://data.worldbank.org/>

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

14. Maliszewska, M., & Ruta, M. (2020). *The African Continental Free Trade Area: Economic and Distributional Effects*. World Bank. Retrieved from <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/1c04980c-dcd8-5bd9-9abc-a028630500db>
15. Cook, N., & Wong, L. (2023). *African Continental Free Trade Area (AfCFTA): Overview and Issues for Congress*. Retrieved from <https://www.congress.gov/crs-product/R47197>
16. Connecting Payments. Accelerating Africa's Trade (2025). *PAPSS*: Website. Retrieved from <https://papss.com>
17. Sangwa S., Murungu E., Ekosse E., Ssempe M., Ruhanya P. (2025). Regulatory Barriers to the Pan-African Payment and Settlement System (PAPSS) under AfCFTA: Multi-Country Analysis for Enhanced Intra-African Trade. *Current Research Bulletin*, 02(07), 107-119. DOI: <https://doi.org/10.55677/CRB/107-06-CRB2025>
18. Tackling Inequality to Revitalize Growth and Reduce Poverty in Africa (2024). *Africa's Pulse*, 29. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/publication/africa-pulse/april-2024>
19. State of Play of Debt Burden in Africa 2024. *Debt Dynamics and Mounting Vulnerability* (2024). Retrieved from <https://www.afreximbank.com/reports/state-of-play-of-debt-burden-in-africa-2024-debt-dynamics-and-mounting-vulnerability>
20. Zucker-Marques, M., D'orsi, R., Ramburuth, K., Njoroge, P., & Gallagher, K. (2025). Diverting development: The G20 and external debt service burden in Africa. *IEJ Sovereign debt working paper series*, 1. Retrieved from <https://iej.org.za/g20-and-external-debt-service-burden-in-africa>
21. African Debt (2025). *ONE Data*: Website. Retrieved from <https://data.one.org/analysis/african-debt>

Надійшло 15.11.2025 р.

Науково-практичний журнал «РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

Науково-практичний журнал «Регіональна економіка» – це фахове науково-практичне видання, у якому висвітлюються такі теоретичні та прикладні питання: формування і реалізація державної регіональної політики в Україні, проблеми соціально-економічного життя регіонів, їх територіального розвитку, природокористування та екологічної безпеки, соціальної політики, транскордонного співробітництва, розвитку сільських територій, інвестиційно-інноваційної політики, фінансів і банківської справи.

Журнал «Регіональна економіка» включений до Переліку наукових фахових видань України (Наказ МОН України від 7.10.2015 р. №1021).

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази **Index Copernicus**, Польща – з 2012 року.

Сайт журналу: www.re.gov.ua